

Sintetične zavese grede v denar

(Nadaljevanje s 1. strani)
ni prostori, zastareli stroji in slabi delovni pogoji so sedaj preteklost.

Rojstni podatki podjetja Volnenka, ki ima sedaj sedež v naši občini, segajo v leto 1960, kar je povzročilo, da je kolektiv pričel opuščati vsakovrstno proizvodnjo bombažnih, volnenih in svilenih izdelkov ter se trajneje usmerjal v specializacijo. Na nekaterih »mlajših« strojih so pričeli izdelovati čipke, kar je bil zelo uspešen korak. Še uspešnejši pa je bil drugi poskus, ko so pred približno 5–6 leti na istih strojih pričeli izdelovati sintetične zavese. Zasluga za uspešnost te poslovne odločitve gre v nemali meri tudi primerni usposobljenosti strokovnega kadra. Taka poslovna odločitev pa je zahtevala nadomestitev izredno heterogenega strojnega parka, v katerem je bilo po normah tekstilne industrije že precej Metuzalemov, z novimi pletilnimi stroji, kar je že ob sicer slabih delovnih prostorih sililo k odločitvi o gradnji nove tovarne.

Dobro in pravilno gospodarjenje je Volnenki omogočilo, da je ustvarila močne lastne sklade; razen tega pa ima v poprečju najboljše osebne dohodke v tekstilni industriji. Da je bilo gospodarjenje res učinkovito, dovolj zgovorno govore dejstva, da je Volnenka brez kreditov financirala gradnjo in opremo nove tovarne, ki je veljala blizu milijarde starih dinarjev sredstev, oziroma da je od 1960. do 1969. leta pri istem številu 185 zaposlenih njen celotni dohodek narasel od 594 milijonov na 3.778 milijonov dinarjev.

Direktor Volnenke Franc Čungerčar je pripovedoval, da je občinska skupščina Moste-Polje veliko prispevala k težnjam in hotenjem kolektiva. Dejstvu, da so nekateri stroji stali v tovarni deset mesecev po tem, ko so pričeli s prvimi zemeljskimi deli, botruje tudi ustrezna angažiranost odgovornih dejavnikov v občini.

Kaj predvidevate v prihodnje? smo zastavili vprašanje direktorju.

»Naša perspektiva je povezana z mnogimi željami pa tudi možnostmi. Sedanji objekt je prva faza, moramo pa zgraditi še oplemenilnico ter ostale faze. Življenjsko smo zainteresirani, da bi čim hitreje zgradili celoten objekt, saj bi se tako izognili stalnim prahžitvam gradnje ter bi lahko obdržali na trgu položaj specializiranega proizvajalca lažjih zavese. Tekma s časom in potencialnimi konkurenti nas sili, da nenehno izboljšujemo kadrovsko strukturo zaposlenih, ki je že sedaj izjemna, ter da maksimalno izkoriščamo stroje. Zato tudi delamo v štirih izmenah. V to nas sili tudi visoka, 33-odstotna amortizacijska stopnja, kar je za tekstilno industrijo, kjer stroji v 3–4 letih zastarijo, žal normalna.

Število zaposlenih se je v lanskem letu že povečalo na 320, bruto produkt pa na okoli 4 milijarde din, medtem ko v letošnjem letu predvidevamo prek 5 milijard din. Stabilizacijski ukrepi ter nekateri načrti s tujimi partnerji oz. odjemalci bodo povzročili, da bomo v še večji meri kot dosedaj posvečali pozornost kurantnosti našega 40-vzorčnega arsitimenta ter strokovnemu izobraževanju članov našega kolektiva, predvsem delavkam pri strojih. Naša orientacija bo še povečati delež sintetičnih zavese, ki v strukturi naših izdelkov že zavzemajo 85%, ter se še bolj uveljaviti na tržišču, tudi na tujem. Naš sedanji položaj na tujih tržiščih nam zagotavlja ves uvoz surovine, upamo pa, da se bo še izboljšal, če bodo uresničeni dogovori s Francijo, Švico in ZDA. Če pa bi Yulon pričel izdelovati poliestrsko nit — kot je bil dogovor — bi se naš položaj izboljšal v toliko, da bi devize, namenjene za nakup surovine, lahko usmerjali drugam.

Kljub inflacijski tendenci je naše podjetje v izrazito konjunktornem obdobju. To je tudi eden glavnih razlogov, da v vsem zadnjem obdobju Volnenka ni zviševala cene svojim izdelkom, marveč jih je celo zniževala, in celo v približno 10-odstotnem

poprečju vse od leta 1964.«
To jim je uspelo zato, ker so vseskozi povečevali proizvodnjo in tudi kvaliteto, kar pa zopet rezultira v zelo stabilnem in perspektivnem položaju podjetja. Če si predčimo še letno produkcijo Volnenke, ki znaša nekaj nad 3,5 milijona m² sintetičnih zavese, potem res lahko povelimo, da spada Volnenka v vrsto srednjevelikih evropskih tovarn svoje vrste.

Vtise, ki smo jih dobili v upravi, smo dopolnili še z ogledom same tovarne, karsneje pa smo se pogovarjali tudi z nekaterimi delavkami in mojstri. Ogled tovarne nam je odkril velike, svetle in zračne hale, v katerih so razmeščeni stroji in ostale proizvodne naprave. V razgovoru z delavci smo zvedeli, da so na splošno zadovoljni z delovnimi razmerami v tovarni in tudi z osebnimi dohodki. Nekateri delavke so sicer potožile za staro tovarno, češ da so se tam boljše počutile ali se boljše znašle. Toda ne smemo pozabiti, da so v novih prostorih zelo malo časa ter da se je na vse treba privaditi.

Skoraj vsi pa so tožili nad preprihom, ki pravzaprav niti ni preprih, pač pa intenzivno delovanje klimatskih naprav. Nekaj delavcev, predvsem mlajših, je ob vprašanju kako je z delom v štirih izmenah pokazalo kisle obraze, ker verjetno ni najbolj prijetno delati ob nedeljah ali ponoči: vendar so kljub tej prvi reakciji poudarili, da se zavedajo, da bodo le z intenzivnostjo in racionalizacijo (ki jo v tem primeru predstavlja stroj, ki ne stoji) uspeli realizirati zastavljene cilje in v perspektivi ustvariti tudi boljše delovno osnovo zase in za novince.

Vzpodbudne in zahvalne besede so bile izrečene tudi na račun politike, ki jo vodi tovarna do stanovanjskega problema svojih delavcev, njihove prehrane na delovnem mestu ali omogočanje izkoriščanja letnega dopusta v gorah ali na morju. Tovarna je v zadnjih petih letih s krediti in samskimi sobami pomagala reševati stanovanjski problem okrog 105 delavcem oziroma jim je pri urejanju stanovanj pomagala s 60%-nimi krediti.

Gospodinjski tečaj na Prežganju

Nedavno tega je Sklad za pospeševanje kmetijstva pri Občinski skupščini Moste-Polje pripravil na Prežganju kuharski tečaj. Udeležilo se ga je 19 deklet in žena. Ob zaključku tega tečaja je bila odprta razstava kulinarčnih izdelkov. Na posnetku vidimo skupino tečajnic s svojimi izdelki.

MARATONSKO POROČILO

V začetku februarja je bila peta letna konferenca družabnega kluba »Kajuh« iz Most.

O dobro zastavljenem delu in uspehih, ki jih je v zadnjem času dosegel ta klub, smo že veliko slišali in brali. Nekaj tega je bilo objavljeno tudi na straneh Naše skupnosti.

Za letošnjo konferenco je vodstvo kluba pripravilo zelo obširno poročilo. Bilo je resnično odraz aktivnosti in uspehov tega kluba. Zdi se celo, da je bilo preobširno in človek preprosto občuduje avtorja, odkod je pri današnjem tempu življenja zmogel toliko časa in potrpljenja za sestavo tako obširnega poročila. Ker je bila v njem zajeta vsaka potankost, kaže, da mladi delegati niso imeli o čem razpravljati. Zato so se oglašali k besedi večinoma samo gostje. Tudi sicer je bila razpra-

va dokaj mlačna, morda celo nekoliko posiljena.

Značilno je bilo že to, da je dnevni red obsegal kar 13 točk. To bi zadostovalo za republiški ali zvezni kongres, medtem ko bi za 53-članski klub bile dovolj 3–4 točke dnevnega reda.

Finančno poročilo je obsegalo kar 22 gosto tipkanih strani (razvozljal bi ga lahko samo finančni strokovnjak) čeprav gre za nekaj več kot poldrug milijon starih dinarjev dohodkov in izdatkov. Tudi poročilo o delu bi bilo lahko krajše, preglednejše in enotnejše. V njem je bilo tudi odvečnih podatkov, kot na primer podroben in sila nepregleden prikaz starostnega sestava članov kluba.

S temi pripombami pa nikakor ne želimo zmanjševati uspehov tega kluba, ki so očitni, marveč želimo s tem le spodbujati klub k še boljšemu delu. ff

Naših 30 let

Franc Zupančič-Marjan iz Dolskega, borec Kamniškega bataljona in kasnejši sekretar okrožnega komiteja KP za kamniško okrožje ter oficir in namestnik šefa obveščevalne službe 9. korpusa na Primorskem, 70-odstotni vojni invalid, govori o začetkih upora proti okupatorju v bivši občini Dolsko, o svojem delu za OF in NOB ter o prvih bojih, katerih se je udeležil potem, ko je maja 1942 odšel v Kamniški bataljon.

Pričevanje je zapisano le po spominu in zato pisec in avtor prosita, da bralci morebitne pomanjkljivosti oprostijo ali nanje opozorijo.

Priprave na odpor in odpor sam proti okupatorju — oboje je bilo v krajih pod Nemci drugačno od krajev današnje občine Moste-Polje, katere so okupirali Italijani. Delo KP in SKOJ je bilo drugačno, saj pred vojno neke organizirane KP v Dolskem ni bilo. Dolsko ni imelo niti delavskega društva niti Sokola in vas je bila v glavnem zaradi kmečkega obeležja pod vplivom cerkve in Orlov. Prihod okupatorja pa je razne ideološke razlike zbrisal in ljudje Dolskega so se, čeprav sprva v ne teko velikem številu, odzvali klicu borbe proti okupatorju in za svoj nacionalni obstanek. Nemci so že v začetku pokazali svoje barve in svoj namen, saj so takoj po prihodu v

Dolsko začeli sežigati slovenske knjige in knjižnice ter izganjati inteligenco. Prva sta bila na vrsti župnik pri Sv. Heleni in učitelj. Tudi druge važčane so že v prvih dneh okupacije vodili pred posebne komisije za ugotavljanje, kdo je arijsko čist in kdo ne. Maltretirali so ljudi in jih vodili na Cenetov pod, jih tam pretepali in iz sadizma namakali v Mlinščici.

Prve dni so nekateri dokaj dobrohotno gledali na Nemce, saj so pričakovali izboljšanje svojega gmnega položaja. Delitev kart, polna zaposlitev in poceni nabava kmetijskih strojev je res pomagala marsikomu na boljše, toda način, kako so hoteli Slovence sprmeniti v Nemce,

ter maltretiranje ljudi je večino važčanov odvrnilo od misli na boljše pod okriljem Nemcev. Zato tudi ni bilo izdajstev in aretacij; poskus Nemcev organizirati julija 1941 Wehrmanschaft ni imel pravega efekta, saj je bil tudi ta osnovan na prisili.

Ob razpadu Jugoslavije in njene armade v Dolskem ni bilo organiziranih komunistov. Kljub temu so občani Dolskega zbirali vojaški material za dni, ko jim bo verjetno koristil.

V prvih tednih okupacije ni bilo nekega organiziranega odpora in vse je stonelo le bolj na nekem splošnem odporu do okupatorja; ta pa je kasneje prerasel v sovraštvo. Temu občutku so bila najbližja ideja in dejanja KP, ki se je pričela pojavljati v našem kraju junija 1941. Takrat se je formirala tudi prva trojka odpora. V njej smo bili jaz, Stanislav Dobovšek in Marjan Vajevac, ki je prinesel ideje KP iz Domžal ali dr. Benigarja, pri katerem je delal kot dentist; on je to našo trojko tudi organiziral.

V tem mesecu me je Vajevac nekega dne skupaj z Dobovškom povabil k sebi na dom v Kamnico. Tam nama je brez ovinkov povedal, da je nastopil čas organizirane borbe

proti okupatorju in — če nimava nič proti — bi mi trije sestavljali prvo trojko odpora, iz katerega bi se potem širilo gibanje in odpor v našem kraju. Mislim, da naju je izbral zato, ker sva bila že begunca pred Nemci. Sam sem na dan prihoda Nemcev zaradi prostovoljne prijave v staro jugoslovansko vojsko imel strah pred njimi in se prvemu valu nemške vojske zmaknil tako, da sem se za nekaj časa preselil k teti v Maribor. Zaradi podobnih težav je pribežal k nam v Dolsko tudi Stanislav Dobovšek.

Približno o bistem času se je v naši bližini formirala Moravska četa in mi smo imeli nalogo, da področje okoli Dolskega širše pripravimo za odpor in organiziramo ljudi za pomoč tej četi in partizanom nasploh. V zelo kratkem času smo v to gibanje vključili tudi druge: Cveta Poljanška iz Petelinjega, Franca Marolta, Augusta Proška, Mira Medveda, Jožeta Mihelčiča, Dominika Puharja, Petra Zupančiča iz Dolskega, Rudolfa Kašča iz Klopca, Mežnarjeve od Sv. Helene, Centretovega Martina iz Ribč, Osterjeve iz Hriba, Hrašarjevega Franca iz Senožet in druge iz raznih vasi takratne občine Dolsko. Sestajali smo se v gostili Medved v Dolskem, pri Vajevcu v Kamnici, pri meni doma in drugod. Delali smo izključno po trojkah in zato ni nikoli prišlo do izdajstva.

V tednih prvih sestankov še nismo imeli točne predstave o tem, kdo vodi

ta odpor in marsikateri, tako kot jaz, je mislil, da je vodja odpora takrat znani general Rupnik. Spominim se, da sem na nekem sestanku javno vprašal, kdo je pravzaprav glavni vodja odpora. Šele takrat nam je Vajevac točno obrazložil, da je KP. Glavni namen teh sestankov je bila organizacija zbiranja raznega materiala, ki bi koristil odporu in partizanom v hribih. Veliko skrb pa smo posvečali tudi beguncem pred Nemci. Organizirali smo njih sprejem, razmeščanje pri kmetih in skrivanje, za nekatero pa organizirali prehod prek okupacijske meje na italijansko stran. Teh beguncev je bilo veliko iz raznih vasi bivšega kamniškega sreza, pa tudi iz Maribora, saj so prek zveze prišli do Dobovška, katerega so poznali, ker je bil v Mariboru doma in tam študiral, sedaj pa je kot begunec živel v Dolskem in bil tudi moj bratranec. Te begunce smo spravljali na italijansko stran pri Zalogu in spominjam se mariborskega odvetnika Rozine, urednika mariborskega Večera, potem družine znanih revolucionarjev Bizjakov iz Črnuč in drugih. Občalujem, da so to humano in tvegano ter organizirano akcijo spravljanja beguncev na italijansko stran po vojni na CK obsodili kot »švercarijo«, saj za te usluge nisva z Dobovškom dobila povrnjenih niti potnih stroškov za vlak do Ljubljane in nazaj.

Se nadaljuje